

Ա Ր Ա Ր Ա Տ

ԹԻԻ Դ. — ՇՐՋԱՆ ԺԱ.

ՏԱՐԻ Ժ. — ԱՊՐԻԼ, 30.

ԿՐՕՆԱԿԱՆ

ԿՏԱԿ ԵՒ ՆՊԱՏԱԿ.

Ամեն մարդու բնական ձգտման թելադրութեամբ սիրելի է միշտ գիմել որպիսի եւ իցէ մի նպատակի՝ զոր եւ ուխտիւք կրաղձայ եւ կջանայ ձեռք բերել, եւ որքան կրտորտմի՝ եթէ վրիպի ակընկալութենէն եւ մանաւանդ խաղաղսպուռ զուր ջանք եւ անօգուտ վաստակով փոխարինուելով:

Ինչ որ ըստ մարմնաւորին գիւրին է հասկանալ, նոյնը պէտք է մակաբերել նաեւ ըստ հոգեւորին, որ մանաւանդ եթէ կրօնական նշանակութիւն ունենայ եւ վսեմ նպատակ լինի՝ գոգցես իբրեւ ուրիշ մարդ եւ իդր աս ընկեր եւ կամ աս եկեղեցին՝ խորին ուշադրութեան եւ զգուշութեան արժանի է:

Եթէ երկու ընկերաց մէջ պատահած ուրիշ պատահանքներ ծանր եւ մեղապարտ կհամարուի, — չասեմք նաեւ երբեմն

պատժապարտ, — միթէ ներելի՞ կրնայ դատուիլ Եկեղեցւոյ մէջ կրօնական ուխտ համարուող նպատակները մինչեւ անգամ զանցառութեան տալը:

Ուխտը նուիրական է այնքան՝ որքան վսեմ եւ սուրբ է նպատակը:

Ընդհանուրաւ մամբ եւ տեսութեամբ՝ կրօնական-քարոյական նպատակը միայն մասնաւոր կամ անձնական շահուց եւ պիտոյից չծառայեր: Վասն զի շատ անգամ եւ շատերէն ուխտուած եւ ընդհանրութեան (ասեմք մի գեղջ, կամ քաղաքի, կամ գաւառի, կամ նահանգի, կամ Եկեղեցւոյ եւ կամ Ազգի եւ այլն) պիտոյից եւ շահուց նուիրուած կլինի եւ կտրգիւնագործէ: Ուստի ինչպէս մի հասարակութեան օգուտն եւ կարեւորութեանց շնորհուած կտակը կամ նուէրը նուիրական եւ գովելի է նոյնպէս քանիպատիկ աւելին նուիրական եւ գովելի է եւ պիտի լինի նպատակը եւ նուիրատուին կամքը, եւ ըստ այսմ ամենուն ուշադրութենք եւ զգուշութիւնք պէտք է ամեն տեղ ամիսփութի եւ հսկէ թէ նուէ-

րը արդիւնաւորելոյ, թէ նպատակը պըսակելոյ եւ թէ զնուիրատուն օրհնելոյ եւ ի բարին յիշելոյ համար:

Աստի ինչ օգուտ:

Գէթ այս օգուտը ուշադրութեամբ հետազօտելով բաւական պէտք է համարել՝ որ ընդհանրութեան որպիսի եւ իցէ կարեւոր մի պիտոյքին եւ օգտին կճառայէ, եւ զայն իսկական նպատակին մէջ պաշտպանելով՝ ապահովելով եւ արդիւնաւորելով՝ ոչ միայն օգուտը եւ ծառայութիւնը յարատեւ եւ մխիթարական կլինի, այլ եւ՝ եթէ չասեմք ամենուն՝ գէթ բազմաց սրտից բարի նախանձ եւ խրախոյս կ'իթելադրէ միշտ ընդհանրութեան օգտին նուիրուած մի բարի նպատակ յղանալ եւ իրագործելոյ համար, որոյ թէ ընդհանրապէս եւ թէ մասնաւորապէս արտադրելիք բարի հետեւանքները եւ քաղցր պտուղները աւելի երկար բացատրելոյ հարկ չկայ:

Հետեւաբար ո՛ւր որ եւ ինչ բարի նպատակաւ կուզէ թող լինի՝ երբ սկիզբէն մի որոշ նպատակաւ որպիսի եւ իցէ մի կտակ կամ թէ ասեմք նպատաւահաւքութիւն կլինի՝ պէտք չէ երբէք մեղանչել նպատակը քաշքշելով՝ կամ ծռելով կամ մի ուրիշ նպատակի յեղափոխել ջանալով, ո՛ւր թողումք հապա խապա խախտել եւ քանդելը: Վասն զի սովաւ ոչ միայն բարերարին կամ բարերարաց նպատակը կը բռնաբարուի, այլ եւ այլոց չարօրինակ առիթ կգառնայ, իրաւամբ գայթակղութիւն կպատճառէ բարեպաշտ եւ բարենախանձ անձանց եւ ժողովրդեան, միանգամայն ուրիշ բարեբար անձանց իրաւացի կասկած կազդէ

իւրեանց մտադրութեանց գործադրութեան մասին, եւ անտարբերութեամբ զանցառութեան կտան կամ կըջնջեն եթէ որպիսի եւ իցէ բարի մտադրութիւն եւ նպատակ ունին:

Եւ կարի իրաւամբ:

Եւ մի՛ թէ տպացոյցներ չկան՝ եթէ հետազօտեմք գանել թէ ո՛ւր եւ երբ պատահած են նպատակազանցութիւնք եւ խապա գատապարտելի տնօրէնութիւնք մինչեւ այն աստիճան՝ որ եթէ բարերարքն ի ներկայիս կարողանան յարութիւն առնուլ՝ վերջին ծայր յուսահատութեամբ կըողորքեն եւ կանխճեն այն մարդիկը՝ որք պատճառ դարձած են նոցա նուիրական նպատակները հարբստահարելոյ. եւ գիտէք ինչ տեսակ հարստահարութիւններ, ո՛չ թէ մի քանի անձանց՝ կամ մի գեղջ գէմ, — որ դարձեալ աններելի եւ միշտ գատապարտելի են եթէ մի անձի գէմ անգամ լինի, — այլ մանաւանդ հազարաւոր եւ միլիոնաւոր անձանց գէմ կատարուած են, որով քանի տեսակ գայթակղութեանց առիթներ տրուած են, կործես ամենուրեք ընդհանուր անվստահութիւն կտիրէ, շատ եռանդ եւ բաղձանքներ կան՝ բայց ի գործ դնելոյ համար վստահութիւն չունին եւ միշտ տատամսած կտատանին անհաստատ եւ երկչոտ խորհրդոյ մտայուղութեանց մէջ՝ ինկատի ունենալով այս եւ այն բարերարի՝ այս ինչ կամ այն ինչ տեղ կտակած եւ աւանդած նպատակին գէմ գործադրուած հարստահարութիւնքը, որք ինչո՞ւ համար պիտի թոյլատրուէին կամ թոյլատրուին կատարել, ինչո՞ւ համար միշտ

չպիտի ջանք լինի՝ որ ամեն տեղ վրէժ-
խնդրութիւն եւ բարի նախանձախնդ-
րութիւն ի գործ դրուի, ժողովուրդը
եւ եկեղ. պաշտօնէութիւնը պաշտպան
կանգնի ո՞ր եւ իցէ բարերարի նպատա-
կին գործադրութեան հարազատու-
թեամբ եւ հաւատարմութեամբ՝ մա-
նաւանդ մեզ նման բազմակարօտ՝ եւ
բազմալիշտ Հայ ազգի մէջ:

Յիշեմք մի քանինները յակնէ յան-
ուանէ: յիշեմք կողմերը եւ քաղաքները՝
հակառակորդները եւ չար նպատակնե-
րը, որպէս զի աշխարհի առջեւ հրապա-
րակուին եւ խայտառակուին. բայց ոչ,
տակաւին պէտք չէ յիշեմք՝ մինչեւ ժա-
մանակը գայ:

Այսու ամենայնիւ դարձեալ կուգեմք
եւ կըղձամք յոյս տաճել՝ որ գէթ այ-
սուհետեւ ժողովուրդը կ'ջանայ ինքնին
ճանաչել իւր բարեկամը եւ թշնամին,
կ'ջանայ նուիրական կտակները եւ նպա-
տակները ճշտութեամբ եւ հաւատար-
մութեամբ գործադրել տալ, կըհսկէ զի
մասնաւոր եւ չարամիտ անձինք չյաջող-
վին խարդաւանել Հայոց՝ հետեւաբար
իւրեանց եկեղեցւոյ եւ Ազգի իսկական
օգուտը՝ պէտքը՝ փրկութիւնը եւ պայ-
ծառութիւնը, կ'պահանջէ եւ բարենա-
խանձ կ'հետեւի ոչ միայն բարերարները
յարգել եւ յարգել տալ, այլ եւ նոցա
բարի կտակները եւ նպատակները ըստ
արժանւոյն գործադրել եւ արգիւնաւո-
րել տալ, կ'հարուածէ մասնաւոր շահե-
րը եւ անձնական շահամոլութիւնը, եւ
ինքնին կըգնահատէ միանգամայն գնա-
հատել եւ պաշտպանել կըտայ ընդհա-
նուրի շահերը եւ վերջապէս Հայոց եկե-

ղեցւոյ իրաւունքները, որպէս զի բարի
կտակ եւ նպատակները միշտ եւ ամեն
տեղ հաստատուն մնան՝ գործադրուին՝
արգիւնաւորուին՝ եւ ընդհանրապէս,
այլոց բարի նախանձ թելադրեն, եւ հե-
տըհետէ բարերարաց թիւը բազմա-
պատկուի:

Վ. Ե. Մ.

Թի ԻնշՊԼՍ

ՀՈՌԱՄԵՆԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

ՈՉ ԵՒՍ Է

ՊԱՐՈՒՂԻՊԷ ԵՊԵՂԵՑԻ.

Ա.

Թի ԻնշՊԼՍ ՀՈՐԱՄԵՆԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՆ ԱԼԵՒ ՄԻ.

Հին քրիստոնէական վարդապետու-
թիւններուն նայելով՝ չորս նշան կայ,
որովք կ'ճանչցուի Քրիստոսի ճշմարիտ
եկեղեցին, եւ այն նշանները ասոնք են.
Պի-լի-ն, Պի-լի-ն, Պի-լի-ն, Պի-լի-ն,
եւ առաքել-կան-թի-ն: Եւ որովհե-
տեւ անդրաբնականները (պապա-
կանները) լաւ գիտեն որ այս չորս նշ-
անները բաւական չեն ցուցնելու թէ
իրենք են ճշմարիտ եկեղեցին Քրիստո-
սի, նոր քրիստոնէականներուն մէջ
հինգերորդ նշան մ' ալ կաւելցնեն,
որով իբր թէ ամենեւին տարակուսե-
լու տեղի չմնար որ իրենք են ճշմարիտ
եկեղեցւոյ որդիք, կըսեն թէ «ճշմարիտ
եկեղեցին է Պի, Պի, Պի, Պի» (կամ